

I. Blokea. Ekonomia Orokorra

3. *Mikroekonomia*

I. Blokea. Ekonomia Orokorra

3. *Mikroekonomia*

Aurkibidea

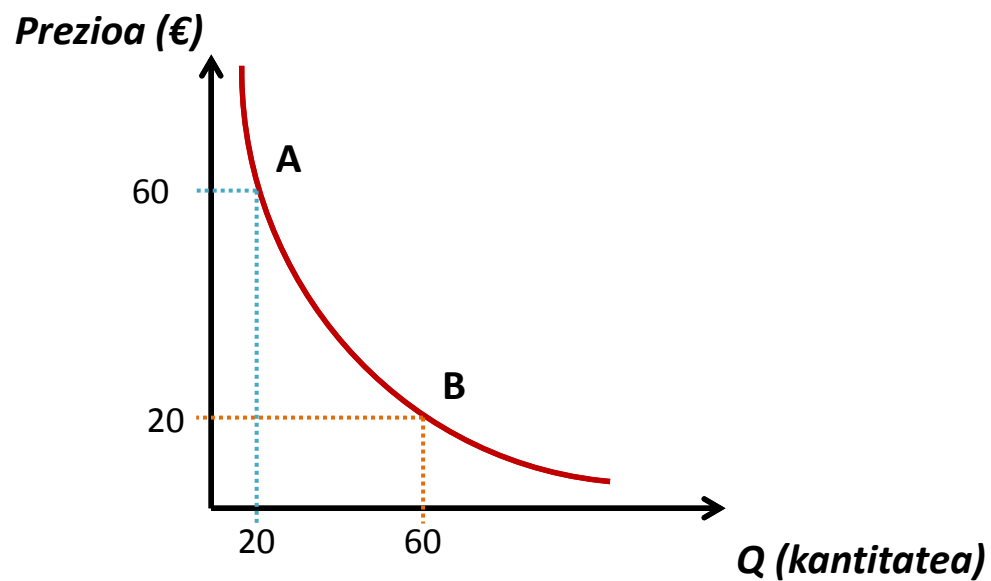
1. Merkatuak. Eskaintza eta eskariaren legeak
2. Elastikotasuna
3. Ekoizpena, kostuak eta mozkinak
4. Lehia perfektua, monopolioa eta oligopolioa

- **MERKATUAREN FUNTZIONAMENDUA**

- Merkatua da ondasun edo zerbitzu baten erosleak eta saltzaileak erlazionatzen dituen mekanismoa, zeinean ondasun edo zerbitzu horren prezioa eta saldutako unitateak erabakitzen diren.
- Mekanismo horrek irtenbidea aurkitzen die oinarrizko arazo ekonomikoei:
 - ✓ **Zer ekoitzi?**
Prezioa duen edozer eros edo sal daiteke. Produktua ekoitziko da, baldin eta norbait erosteko prest badago eta norbait saltzeko prest.
 - ✓ **Nola ekoitzi?**
 - ✓ **Norentzat ekoitzi?**

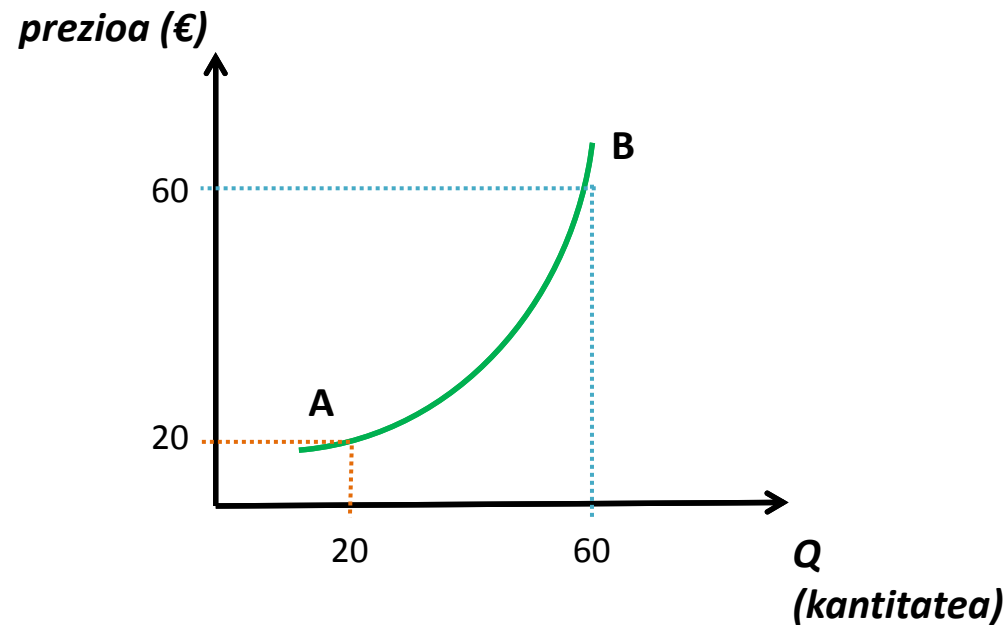
- **ESKARI-KURBA**
- Kurba honek adierazten du ondasun baten prezio desberdinetarako, erosleak ondasun horren zein kantitate erosteko prest dauden (ceteris paribus).

$$P = f(Q_D)$$

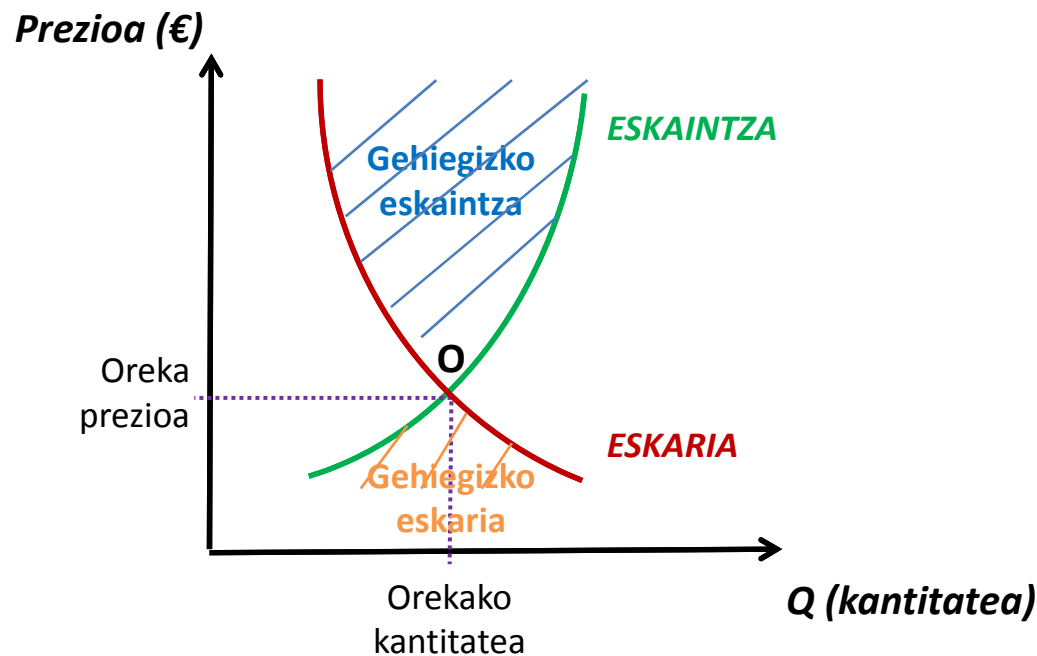
- **ESKAINTZA-KURBA**
- ondasun baten prezio desberdinetarako ekoizleak zein kantitate saltzeko prest dauden adierazten duen kurba.
- Prezio desberdinetarako merkaturatuko diren salmenta-unitateak adierazten ditu (gainerako faktoreak konstante mantentzen badira, ceteris paribus).

$$P = f(Q_s)$$

- **MERKATU-OREKA. PREZIOAREN EZARPENA**

- Merkatuaren funtzio nagusia prezioen bidez eskaria eta eskaintza egokitzea da.
- Oreak lortuko da eskatutako kantitateak eskainitako kantitatea berdintzen duenean. Hau da, oreka-puntua eskari-kurba eta eskaintza-kurba elkar mozten diren puntua da.
- Merkatu-prezioa oreka-prezioa baino handiagoa bada, ondorengo irudian ikusten den bezala, gehiegizko eskaintza dago. Egoera horretan, enpresek ez dute nahi duten guztia salduko; beraz, merkatua ez dago orekan, eta prezioak jaitsiko dira berriz, orekara bueltatzeko.

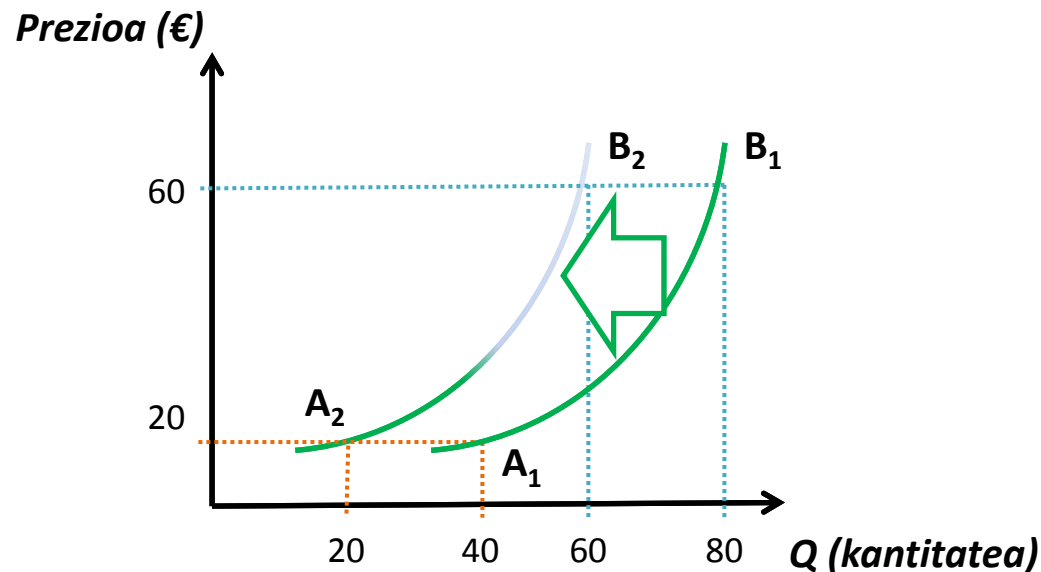
- Aldiz, prezioa orekako baino baxuagoa bada, gehiegizko eskaria dago (ikus ondorengo irudia), eta prezioak igotzeko joera izango du, berriro oreka-puntura bueltatzeko.

- **ESKAINTZA-KURBAREN DESPLAZAMENDUAK**

- Eskaintza-kurbaren desplazamenduak azaltzeko orduan, faktorerik garrantzitsuenak honako hauek direla esan daiteke:

✓ **Ekoizpen-faktoreen kostua**

- Ekoizpen-prozesuan parte hartzen duten faktoreen kostuak handitzen badira, ekoizpen-kostuak ere handituko dira.
- Enpresek prezio beragatik ondasun kantitate txikiagoa eskainiko dute; edo gauza bera dena, prezio altuagoan eskainiko dute kantitate bera.
- Eskaintza-kurba ezkerrerantz desplazatuko da, gainerako faktoreak konstante mantentzen badira (*ceteris paribus*), oreka-prezioa igo egingo da.

- **ESKAINTZA-KURBAREN DESPLAZAMENDUAK**

- ✓ ***Teknologia***

- Teknologiaren hobekuntza edo ekoizpen-tekniken hobekuntzaren ondorioz, murriztu egin daitezke ekoizpen-kostuak. Kasu horretan, enpresak prezio bera truke gehiago eskaintzeko prest egongo dira; beraz, eskaintza-kurba eskuinerantz desplazatuko da, eta jaitsi egingo da oreka-prezioa.

- ✓ ***Enpresa-kudeaketaren kalitate-aldaketa***

- Enpresa-kudeaketaren hobekuntzak produktibitatearen¹ hobekuntza eta lehiakortasuna ekarriko du. Horrek posible egingo du enpresek produktu hobeak eskaintzea edo baliabide berdinak erabiliz ekoizpen-bolumena handitzea.
 - Produktibitatea ekoizpen-faktore jakin batzuekin ekoizteko gai garen produktu kantitatea da. Beraz, kudeaketaren hobekuntza baten bidez (makinen posizioa hobetuz, beharrezkoak ez diren postuak murriztuz, langileen prestakuntza hobetuz eta abar) ekoiztako unitate kopurua handitzen da.
 - Produktibitatea inbertsio berri bati esker ere hobetu daiteke, hau da, ekoizpen-faktoreen bolumena handituz. Horrek ekarriko du fabrikatutako produktu eta zerbitzuen handitzea, beti ere, enpresa-emaitza hobetzen bada, hau da, irabaziaz badakartza.
 - Enpresaren kudeaketaren hobekuntzak eskaintza-kurba eskuinerantz desplazatuko du, eta ondorioz, oreka-prezioa jaitsiko da.

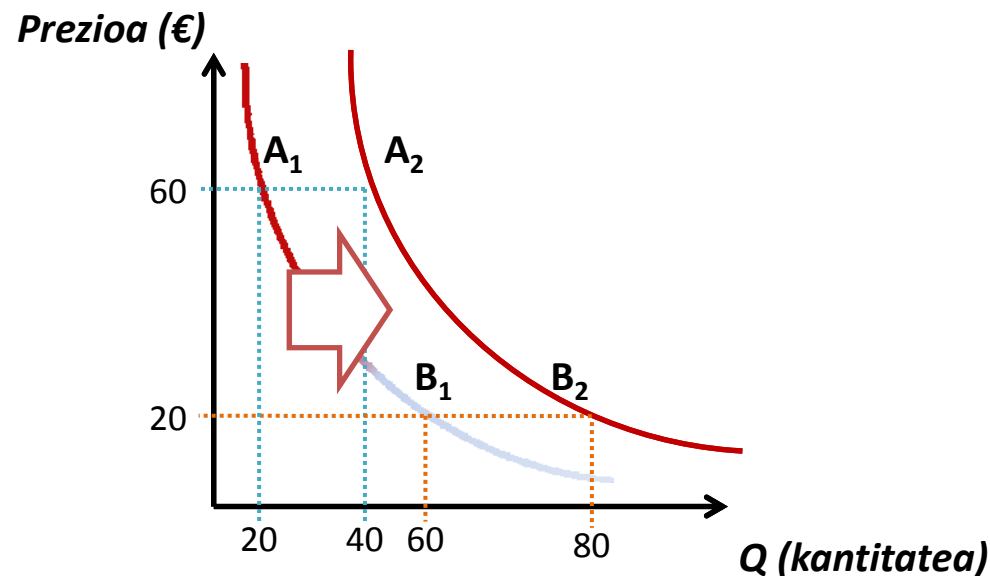
- ✓ ***Produktua eskaintzen duten enpresen kopuruaren aldaketa***

- Produktua eskaintzen duten enpresa kopurua handitzean, eskaintza-kurba eskuinerantz desplazatuko da.

- **ESKARI-KURBAREN DESPLAZAMENDUAK**

✓ **Kontsumitzaileen errenta**

- Errenta erabilgarria handitzen bada, kontsumitzaileen erosketa-ahalmena handituko da, eta ondorioz, ondasun eta zerbitzu gehiago erosiko dira. Beraz, eskari-kurba eskuinerantz desplazatuko da.
- Errenta erabilgarria handitzean ondasun baten eskaria prezio guztietarako handitzen bada, hots, ondasun horren eskaria eskuinerantz desplazatzen bada, ondasun hori ondasun normala dela esango dugu.
- Aldiz, errentan erabilgarria handitzean ondasun baten eskaria prezio guztietarako murrizten bada, hau da, ondasun horren eskaria ezkerrerantz desplazatzen bada, behe-ondasuna dela esango dugu.

- **ESKARI-KURBAREN DESPLAZAMENDUAK**

- ✓ ***Beste ondasun batzuen prezioa***

- Ondasun baten prezioa aldatzen denean, bere eskarian eragina izateaz gain, beste zenbait ondasunen eskari-kurban ere eragina izan dezake.
 - Adibidez, berogailuentzako gasolioaren prezioa handitzen bada, horrek, ziur aski, gas naturalaren eskari-kurbaren desplazamendua eragingo du (eskuinerantz).
 - Guzti horri dagokionez, ondasunen sailkapena hau daukagu:

- *Ondasun osagarriak*: batera kontsumitzen diren ondasunak dira, adibidez, kotxeak eta gasolina. Eskari-kurbei dagokienez, ondasun baten prezioa handitzen bada, bere osagarriaren eskari-kurba ezkererantz desplazatuko da (eta alderantziz).

- *Ondasun ordezkagarriak*: bata besteaz erraz ordezkaria daitezkeenak dira, adibidez, antzeko kalitate eta prezioak dituzten bi esne-marka. Eskari-kurbei dagokienez, oro har, baten prezioa handitzean bestearen eskari-kurba eskuinerantz desplazatzen da (eta alderantziz). Bi merkatuetan eskari-kurbaren desplazamendua izango da.

- *Ondasun independenteak*: baten prezioa handitzean bestearen eskari-kurbak konstante irauten duenean.

- ✓ ***Kontsumitzaileen gustuak***

- Gustuek ondasun eta zerbitzuen eskari-kurben desplazamendua eragiten dituzte.

- **ARIKETAK**
- 1. ariketa:
- A herrialdean, 2009. urtean, laranjen eskari osoaren funtzioa $Q = 380000 - 254P$ izan zen eta eskaintzarena $Q = 180000 + 132P$. Gero, 2010. urtean, A herrialdeak, bere merkatua beste herrialde batzuetara zabaltu zuen eta herrialde horien eskari osoa 50.000 tonakoa izan zela estimatu zen.

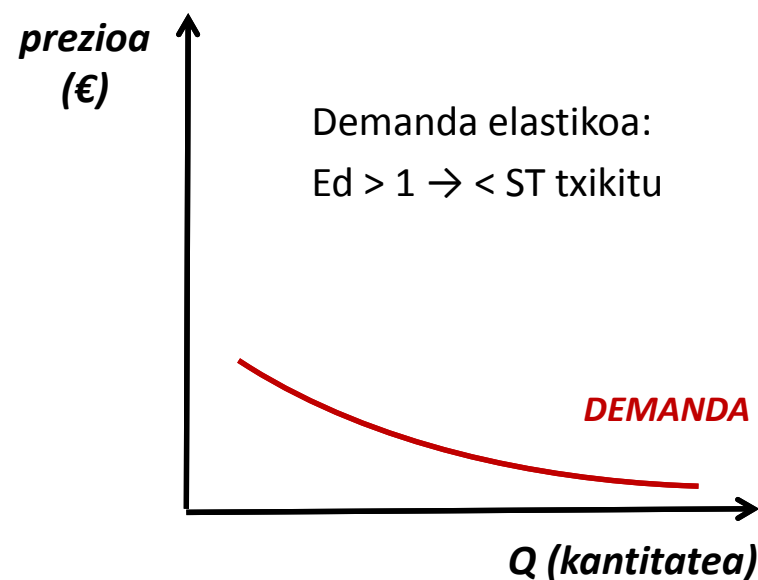
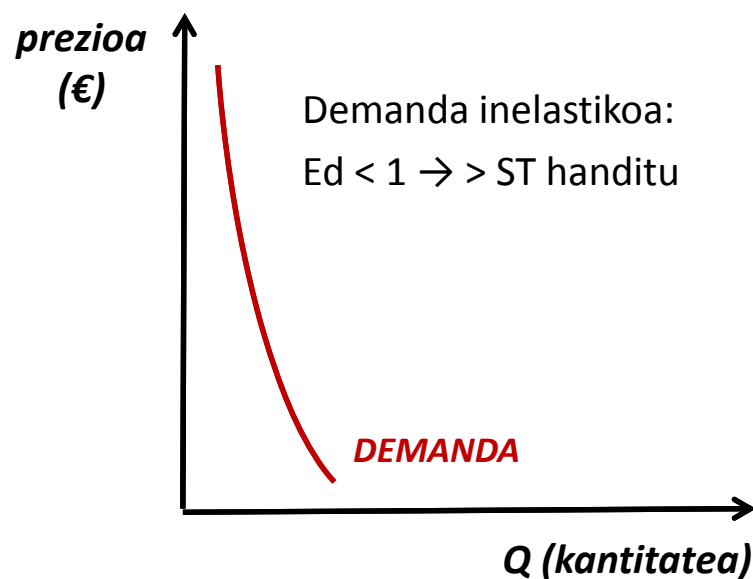
Zein zen merkatu-prezioa, eta ekoitzi eta saldutako unitate kopurua egoera berrian?

- **ARIKETAK**
- 2. ariketa:
- A herrialdeak laranjak saltzen ditu bai barne-merkatuan, bai kanpo-merkatuan. 2010. urtean barne-eskariaren funtzioa: $Q = 200000 - 156P$ izan zen eta kanpo-eskariarena $Q = 150000 - 110P$. Eskaintza $Q = 170000 + 142P$ izan zen.
 - a) Kalkulatu hasierako oreka (Oharra: prezioa euro/tonatan adierazten da eta kantitatea tonatan).
 - b) Kanpo-eskaria % 25 jaisten bada, zer gertatuko da oreka-prezioarekin? Zer ondorio izango ditu?
 - c) Administrazio publikoak 500 euro/tonako prezio minimoa ezartzea erabakitzen badu, zenbat unitate erosi beharko ditu? (b ataleko eskaria kontuan izan).

- **ARIKETAK**
- 3. ariketa:
- Hiri bateko lokal komertzialen alokairuen eskari osoaren funtzioa $Q = 18000 - 8P$ da. Bestalde, eskaintzak honako jokaera-ekuazioa du: $Q = 9000 + 10P$.
 - a) Zein da merkatu-prezioa? Zelan aldatuko lirateke hiri horretako alokairuak administrazioak hileko alokairu maximoa 400 €-an finkatuko balu?
 - b) Demagun administrazioak hileko 700 €-ko alokairua ezartzen duela. Epe luzera eskaintzen diren lokal berri guztien % 40 eraiki berri diren lokalak badira, zenbat lokal berri eraikiko dira?

- **ESKARIAREN PREZIO-ELASTIKOTASUNA**
- Eskariaren prezio-elastikotasunak eskariaren sentsibilitatearen neurria adierazten du prezio-aldaketen aurrean, eskarian eragiten duten gainerako faktoreek konstante irauten dutela kontsideratuz (*ceteris paribus*).
- Ondoko ekuazioaren bidez lortzen da:

$$\text{Eskariaren elastikotasuna} = - \frac{\frac{\Delta Q}{Q}}{\frac{\Delta P}{P}}$$

- **ESKARIAREN PREZIO-ELASTIKOTASUNA**

- a) Elastikotasunaren balioa 1 baino handiagoa bada, eskaria elastikoa dela esango da; hau da, eskaria elastikoa da, baldin prezioaren ehuneko aldaketak eskatutako kantitatearen ehuneko aldaketa handiagoa badakar.
- b) Elastikotasunaren balioa 1 baino txikiagoa bada, eskaria inelastikoa dela esango da; hau da, eskaria inelastikoa da, baldin prezioaren ehuneko aldaketak eskatutako kantitatearen ehuneko aldaketa txikiagoa badakar.
- c) Elastikotasunaren balioa 1 denean, eskariak elastikotasun unitarioa duela esango da; hau da, prezioaren ehuneko aldaketak eskatutako kantitatearen ehuneko aldaketa berdina eragingo du.
- d) Elastikotasunaren balioa infinitu bada, eskaria guztiz elastikoa dela esango da; hau da, eskaria guztiz elastikoa da, baldin kontsumitzaileek prezio zehatz batetik aurrera ondasun hori erosten ez badute.
- e) Elastikotasunaren balioa zero bada, eskaria guztiz inelastikoa dela esango da; hau da, eskaria guztiz inelastikoa da baldin eta kontsumitzaileek, prezioa edozein delarik, beti kantitate berdina eskatzen badute.

- **ESKARIAREN PREZIO-ELASTIKOTASUNA ETA SARRERA TOTALAK**

- Enpresek jakin nahi dute, oro har, saldutako unitateen salmenta-prezioen aldaketek eragin positibo ala negatiboa duten lortutako sarreretan.
- Eskaria inelastikoa denean ($E_d < 1$), prezioak handitzean sarrera totalak handitzen dira (eta alderantziz), sarrera totalak **$ST = P \cdot Q$** izanik.

- **ADIBIDEA:**

Demagun ondasun baten prezioa 1 €/unitate denean, ondasun horren eskaria 500 unitatekoa dela, eta eskariaren prezio-elastikotasuna -0,5 dela. Prezioa % 20 handitzen bada, (1,20 €/unitate), kontsumoa % 10 jaitsiko da (450 unitate); ondorioz, sarrera osoak handitu egingo dira (500 € izatetik 540 € izatera pasatuko dira).

Aldiz, prezioa jaisten bada, sarrera osoak ere jaitsi egingo dira. Prezioa % 20 jaisten bada (0,8 €/unitate), kontsumoa % 10 handituko da (550 unitate); ondorioz, sarrera osoak jaitsi egingo dira (500 € izatetik 440 € izatera pasatuko dira).

Eskaria elastikoa denean ($E > 1$), prezioak handitzean sarrera osoak jaitsi egiten dira (eta alderantziz).

- Aurreko adibidearekin jarraituz, baina kasu honetan elastikotasuna -2 dela kontsideratuz, prezioa % 20 handitzen bada (1,20 €/unitate), kontsumoa % 40 jaitsiko da (300 unitate); ondorioz, sarrera osoak jaitsi egingo dira (500 € izatetik 360 € izatera pasatuko dira).

- **ESKARIAREN PREZIO-ELASTIKOTASUNA ETA SARRERA TOTALAK**
- Ondorengo taulan elastikotasuna eta sarrera osoen arteko erlazioa adierazten da:

Eskaria	Sarrera osoak prezioa handitzean	Sarrera osoak prezioa jaistean
Inelastikoa	Δ	∇
Elastikotasun unitarioa	konstante	konstante
Elastikoa	∇	Δ

- **ELASTIKOTASUNEAN ERAGITEN DUTEN FAKTOREAK**
- Ondasun baten eskaria elastikoa edo inelastikoa izatea eragin dezaketen hainbat faktore daude. Faktorerik esanguratsuenak hauexek dira:
 - ✓ *Ordezkarritasuna*
 - Oro har, ordezkarri onak dituzten ondasun eta zerbitzuak elastikoagoak dira.
 - Adibidez, esne-marka baten prezioa handitzean, erosleek beste marka batzuk erosiko dituzte. Horregatik, esne-marka konkretu baten eskaria prezioarekiko, oro har, nahiko elastikoa dela esaten da.
 - ✓ *Beharrezkoak diren ondasunak eta luxuzko ondasunak*
 - Beharrezkoak diren ondasun eta zerbitzuek, normalean, eskari inelastikoa dute; aldiz, luxuzkoek, elastikoa.
 - ✓ *Errentarekiko portzentajea*
 - Errentarekiko portzentaje handia adierazten duten artikuluek, errentarekiko portzentaje txikia adierazten duten artikuluek baino eskari elastikoagoa dute.

- **ESKAINTZAREN PREZIO-ELASTIKOTASUNA**

- Eskaintzaren prezio-elastikotasunak adierazten du ondasun baten prezioaren aldaketak ondasun horren eskaintako kantitatean eragiten duen aldaketa, ehunekotan emana. Beraz, prezio-aldaketen aurrean eskaintzaren sentsibilitatea adierazten du (ceteris paribus).

$$\text{Eskaintzaren elastikotasuna} = - \frac{\frac{\Delta Q}{Q}}{\frac{\Delta P}{P}}$$

- Eskaintzaren prezio-elastikotasunaren balio posibleak hauexek dira:
 - ✓ Elastikotasun nulua: prezio edozein delarik, eskaintzen den kantitatea aldatzen ez denean.
 - ✓ Elastikotasun infinitua: eskaintzaileak, prezio zehatz batean, prest daudenean eskatzen zaien guztia eskaintzeko; eta beste prezio baterako ezer eskaintzen ez dutenean.
 - ✓ Elastikotasuna > 1
 - ✓ Elastikotasuna < 1

- **ARIKETAK**

- Demagun lehia perfektuko merkatu batean gaudela. Prezio desberdinentzako urte konkretu batean eskaini eta eskatuko diren kantitateak ondokoak dira:

Prezioa (euroak)	Eskaria (milioiak)	Eskaintza (milioiak)
50	30	16
60	26	19
70	22	22
80	18	25

- a) Kalkulatu datu horiei dagozkien eskari- eta eskaintza-funtzioak.
- b) Kalkulatu eskariaren prezio-elastikotasuna bi baldintza hauetan: prezioa 60 € dela kontsideratuz eta 70 € dela kontsideratuz.
- c) Kalkulatu eskaintzaren prezio-elastikotasuna bi baldintza hauetan: prezioa 60 € dela kontsideratuz eta 70 € dela kontsideratuz.
- d) Kalkulatu oreka-prezioa eta oreka-kantitatea.
- e) Demagun administrazioak 50 €-ko prezio maximo bat ezarri duela. Zer gertatuko da? Gehiegizko eskaria egongo al da (urritasuna)? Arrazoitu erantzuna.